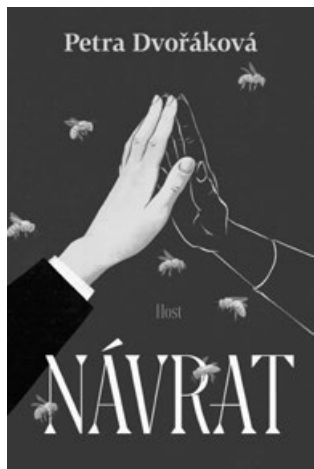

POSTUPNĚ ODHALOVANÉ TAJEMSTVÍ

Kryštof Špidla

Petra Dvořáková
Návrat
Host, Brno 2025
304 stran

Petra Dvořáková patří k linii autorek, jejichž příběhy se obvykle rodí z dysfunkčních rodinných či partnerských vztahů jejich postav. Jsou to například prózy *Sítě* či *Vrány*, ale do určité míry i současný román *Návrat*, v němž se autorka vrací nejen ke svým literárním počátkům.

Ve svém prvním textu *Proměněné sny* z roku 2007, za který obdržela Magnesii Literu za publicistiku, vypovídala deset věřících — mimo jiné kněze i řádovou sestru — a dala vědomě pohlédnout na tíživé aspekty života v církvi. Téma pro ni bylo do značné míry autobiografické, protože se sama ve čtrnácti letech stala na několik roků jeptiškou.

Ze stejných zdrojů čerpá i v románu *Návrat*, v němž sledujeme osudy mladé řeholnice a zároveň vypravěčky Jany krátce po vstupu do kláštera na začátku devadesátých let. Klášter dočasně sloužil jako kasárna lidové armády, a tak je především na navrátních se řeholních sestrách,

aby jej daly znovu dohromady. Čeká je tak především nekonečná tvrdá práce. Jana, jež přijímá řádové jméno Františka, patří v klášteře k nejmladším. Jejím úkolem bude dohlédnout na přijímání nových sester, být jejich průvodkyní v době před noviciátem i po něm. To jí dává možnost potkat mimo jiné záhadné děvče Karin, ale i praktickou Helenu či naivní Aničku.

Román začíná retrográdně: „Mně se dá říkat všelijak. Myslím, že lidé kolem mě by mi nejradši říkali Hřích nebo Pokání. [...] Nic z toho, co tu budu vyprávět, nemůžu vylíčit, aniž bych nejprve pečlivě popsala život sester.“ Příběh samotný se však odvíjí v zásadě chronologicky od vstupu do kláštera k avizovanému „hříchu“, s občasnými retrospektivními vsuvkami do vypravěččina života před přijetím noviciátu. Především ke vztahu s matkou, jejímž „projektem“ se Jana, coby řeholní sestra, stává, ale také s Viktorem, kterého jako malá hlídávala a k němuž pocítila první milostný záchvěv, jež nakonec vyměnila za lásku ke Kristu.

Vývoj příběhu je tak udržován dvojím způsobem — jak zpětným poznáváním minulosti, tak vpřed směřujícím sebepoznáním. Zde se autorce daří vytvářet určité pnutí. Neprozrazuje příliš a nechává jednotlivá tajemství, aby se postupně vyjevovala. Platí to o životě Janiny matky, o identitě otce, o postavě dávné a odvržené lásky či o jednotlivých řeholnicích, především o Karin.

Lze říci, že série odhalujících se tajemství je pro Petru Dvořákovou do určité míry nutností, protože život nejen v literárním klášteře, jakkoli jde o prostředí exkluzivní, je vlastně do omrzení se opakující rutina. Zmar budovy kláštera se zdá, vzhledem k chabým silám většinou přestárých sester, téměř nekonečný.

Další linii příběhu tvoří Janin vnitřní vývoj. Nejen vypravěčka, ale — zdá se — i autorka přichází s poněkud naivní premisou. Že totiž lidé obvykle předpokládají, že život v klášteře je především duchovní, láskyplný a harmonický. Do kontrastu s ním je pak postaveno ryze praktické, materiální, až obyčejně lidské každodenní

obstarávání, popřípadě hašteřivost, ženvost či přízemnost. Vypravěčka postupně vyrůstá z iluzí, mnohdy ale tam, kde pro čtenáře pro ně nemusí být místo.

Dalším problémem, s nímž se autorka v románu potýká, je téměř nemožnost zvolenými prostředky evokovat s náležitou hloubkou prostředí kláštera. Na několika místech je vysvětleno, že klášter obývá osmdesát sester. Je jasné, že počet jedná-jících postav musí být z důvodu udržení příběhu pohromadě redukován, ale řešení, v němž autorka dá jména, individuální osud a literární život přibližně pěti sestrám a ostatní odsoudí k roli nehmotných duchů, není zrovna šťastné. Kde jsou ty desítky očí, nohou, rukou, úst či uší?

Petra Dvořáková nakonec píše komorní milostný román, odehrávající se v prostředí, které lásce nepřeje. Klášter ale v jejím podání klade překážky spíše lineárně za sebou, než aby je vrstvil či zhutňoval, a příběh tak dostával do skutečné krize. Jednotlivá tajemství se postupně odhalují, dílky skladačky do sebe pomalu zapadají, nepohodlné postavy umírají či dosahují prozření a Jana poznání.

Román *Návrat* obsahuje silné momenty, například Janino blízké setkání se smrtí, když jako nejmladší v klášteře dostane za úkol postarat se o mrtvé tělo jedné ze spolusester, jindy — třeba tam, kde se dozvídá pravdu o svém otci — se však pohybuje na hranici kýče a slzy, prolévané nad matčinou zradou, jsou jen vnějším znakem citového rozrušení.

Petra Dvořáková dává nahlédnout za zdi kláštera v románu nakonec spíše rutinním. Co ovšem autorce jednoznačně slouží ke cti, je, že zvolené prostředí nebulvarizuje. Nabízejícím se tématům, například pohlavnímu zneužívání v církvi, naštěstí odolává.●